

De Stadsbibliotheek van Oostende

Het is een goede eeuw geleden, dat de pas benoemde burgemeester van Oostende, Jan van Iseghem, in samenwerking met zijn broeder, Karel van Iseghem, de noodzakelijkheid inzag zijn stad met een Stadsbibliotheek te verrijken. Deze kwam na enkele tribulaties in 1861 tot stand, maar had aanvankelijk slechts als doel de seizoen-gasten, die in de opkomende badstad Oostende hun verlof doorbrachten, aan wat lectuur te helpen. De vroegere Stadsbibliothecaris Frank Edebau schreef hierover in zijn proefschrift 'Geschiedenis van de Stadsbibliotheek van Oostende' (Antwerpen, De Sikkel, 1944) op blz. 13: „De gedachte is eerder van binnen uitgegroeid, als gevolg van een vrij snelle ontwikkeling van Oostende van bescheiden vissershavens tot rendez-vousoord van het mondaine Europa, en van een daaruit voortvloeiend meerderwaardigheidsgevoel, gepaard gaande met een tikje eigenliefde: de gemeenteoverheid zag in een bibliotheek een middel, dat zou meehelpen de 'standing' van Oostende op te voeren en in de oogen van haar zoo talrijke als bonte bezoekers een eerbiedwaardige figuur te slaan”.

Het baart dan ook geen verwondering dat dergelijke bibliotheek enkel gericht was op een tamelijk academisch geschoold publiek. Het eerste fonds omvatte: 1500 banden, 12 kaarten en 42 penningen. Tientallen jaren heeft de Stadsbibliotheek van Oostende de stempel gedragen van het principe, dat een bibliotheek enkel de verzamelplaats is van waardevolle verzamelingen. Dit viel dan ook steeds in het nadeel van de 'openbare' bibliotheek uit.

Oorspronkelijk was de gedachte enkel een bewaarbibliotheek te stichten, doch het Schepencollege vaardigde in 1862 een reglement uit, waarbij zij, mits haar eigen voorafgaande toestemming, toelating kon geven boeken ten huize te ontfangen. Het waren natuurlijk meest Oostendenaars die tot de bibliotheek kwamen en het waren ook meest de Vlaamse werken die uitgeleend werden.

Het ambt van Stadsbibliothecaris werd pas in 1875 ingesteld. De eerste bibliothecaris, August Janssens, was tevens Inspecteur der Baden geweest! Zijn opvolger, August de Jumné, bleef gedurende een kwarteeuw aan het hoofd van de bibliotheek. De derde bibliothecaris was Edouard Patte. Hij bleef in dienst van 1900 tot 1907.

Inmiddels was er in 1881 door de lokale afdeling van het Willemsfonds een bibliotheek opgericht geworden, die ook een toelage uit de Stadskas ontving. Dit had voor gevolg dat bijna alle Vlaamse boeken uit de Stadsbibliotheek verbrand werden. Het aantal uitleningen liep dan ook aanzienlijk terug. Deze

Stadsbibliotheek van Oostende: algemeen zicht.

Stadsbibliotheek van Oostende : de studieleszaal.

toestand bleef voortduren tot 1907, toen voor het eerst een niet-Vlaamsonkundige bibliothecaris benoemd werd. Onder het impuls van bibliothecaris Eugeen Everaerts werden zelfs de twee bibliotheken in één gebouw verenigd, hetgeen ongetwijfeld een unicum is in de bibliotheekgeschiedenis van ons land.

Met de wet op de openbare bibliotheken van 1921, werd de Stadsbibliotheek van Oostende onmiddellijk als 'openbare erkende bibliotheek' gerangschikt.

Een woordje over de lokalen. Van 1861 tot 1900 beschikte men enkel over de ruimte van een kamer op het Stadhuis zelf. Van 1900 tot 1940 was de bibliotheek met het archief ondergebracht in het gebouw de 'Hoge Wacht' dat gelegen was aan de overzijde van het Stadhuis op het Wapenplein. Ingevolge het berucht luchtbombardement, dat de Duitsers in de nacht van 27 op 28 mei op Oostende hielden, brandde de Stadsbibliotheek totaal uit.

Gedurende de eerste oorlogsmaanden werd een fonds samengebracht om de bevolking gedurende de lange wintermaanden van lectuur te voorzien. De bevolking uit het spergebied, waartoe ook Oostende behoorde, mocht zelfs gedurende de eerste oorlogswinter na 20 h. niet meer op straat komen. Een burgerhuis aan de Rogierlaan, 14, werd als noodbibliotheek ingericht. Twee belangrijke feiten waren hiervan het gevolg. Ten eerste kreeg het publiek toegang tot de rekken. Van het fonds, dat inderhaast, meestal uit giften, was samengebracht, had men geen catalogoog kunnen opmaken. Alzo werd voor het eerst het open-kaststelsel toegepast. Ten tweede kreeg de jeugd toegang tot de bibliotheek, wat haar voorheen ontzegd was.

In 1945 volgde Frank Edebau, de bibliothecaris Carlo Loontjens op. Deze was bibliothecaris van 1919 tot 1944 geweest.

Met de benoeming van deze jonge kracht kreeg het uitleenstelsel voor het eerst een modern aspect. Deze werd veel logischer gemaakt. Daar waar de lezer vroeger zelf de door hem ontleende boeken op een kaart moest inschrijven, werd het praktisch systeem van boekkaart en lezerskaart ingevoerd. De lees:aal nam een merkwaardige uitbreiding.

Ondertussen bekam de zwaartegesteerde bibliotheek enkele zeer belangrijke giften. Om enkele te vernoemen : het Ministerie van Openbaar Onderwijs, de Provincie West-Vlaanderen, de Ambassades van de V.S. en Canada, de stedelijke bibliotheken van Antwerpen en Mechelen. Ook enkele kleine lokale bibliotheken verdwenen en hun fonds werd aan de Stadsbibliotheek overgemaakt, o. a. de syndicale bibliotheek van het 8-Urenhuis en de Koloniale van de Kust.

Meer en meer was de plaatsruimte onvoldoende. Oudere werken werd in een loge van de Koninklijke Schouwburg, alsook in de kelders van het Gerechtshof ondergebracht. Dientengevolge gingen zeker 8.000 banden met de overstromingsramp van 1 februari 1953 verloren. Alle kelders van het Gerechtshof waren een paar dagen onder water gebleven.

Stadsbibliotheek van Oostende : door de open-shelf krijgen de lezers een beter inzicht in de voorradige lectuur.

Deze nieuwe ramp kon niet beletten dat de bibliotheek een steeds grotere vlucht nam. In 1954 werd de verhuizing ondernomen naar het lokaal 'Chez Pan', een hoekgebouw van de Koninklijke Schouwburg dat vrijgekomen was nadat het voorlopig Casino in het heropgebouwde Kursaal was overgebracht. De Stadsbibliotheek van Oostende kreeg voor het eerst een keurig uitzicht.

Een paar jaar later besloot het Stadsbestuur een nieuw Stadhuis te bouwen op de plaats van het opgevolde derde handelsdok, terwijl op de plaats van het oude Stadhuis (eveneens afgebrand in mei 1940) aan het Wapenplein, een Feest- en Kultuurpaleis zou gebouwd worden. Dit kompleks zou omvatten : Feestzaal, Officieel Bureau voor Toerisme, Museum voor Schone Kunsten en Stadsbibliotheek.

Tegen 1958 was dit reusachtig kompleks klaargekomen. Wegens technische redenen duurde het nog tot het midden van 1962 eer de Stadsbibliotheek als laatste van al de voormelde diensten, haar intrek in het Feest- en Kultuurpaleis kon nemen.

De opening, met academische zitting, had plaats op 2 juni 1962.

De nieuwe lokalen omvatten thans : uitleendienst, open-shelfbibliotheek, studie-leeszaal, afdeling voor het raadplegen van wetboeken en staatsbladuitgaven, dagbladleeshoek, jeugdafdeling, twee ruime magazijnen, archiefkamer, werk-kamer (voor herstellen en plastificeren van boeken), bureau voor bibliothecaris, vergaderzaal voor de Raad van Beheer en een personeelskamer. In de kelder zijn er zeer ruime bergplaatsen voor oudere minder geconsulteerde periodieken, zoals week-illustraties.

Moderne lokalen en een degelijk fonds zijn natuurlijk de oorzaak dat alle statistieken een verhoging van cijfers kenden. Een kleine vergelijking met vorige jaren toont dit voldoende aan (1° semester) :

	1960	1961	1962	1963
ingeschreven lezers	2317	2316	2362	2931
uitleningen	34946	33447	30253	42885

Men kan verwachten dat het aantal ingeschreven lezers in de loop van 1963 bijna de 4.000 zal bereiken.

Daar waar vroeger alleen de inwoners van Oostende boeken ten huize konden ontlenuen, besloot de Gemeenteraad in het begin van dit jaar dat alle inwoners uit het arrondissement Oostende van dit voorrecht konden genieten. Hetzelfde werd toegestaan aan studenten, regelmatig ingeschreven in een Oostendse onderwijsinstelling.

Het boekenfonds bedraagt thans ruim 40.000 banden, de ingebonden periodieken niet inbegrepen.

Het aantal abonnementen op periodieken bedraagt 270, waarvan een 30-tal dag- en weekbladen. Dit is een van de grote redenen, waarom de leeszaal dagelijks door tientallen personen bezocht wordt. In de studieleszaal bevinden zich, naast de tijdschriften, eveneens een 1000-tal naslagwerken.

De Stadsbibliotheek heeft het op zich genomen een drietal bijzondere fondsen op te richten, nl. 'Ostendiana', 'Oceanografie en Zeevisserij' en 'Hotelwezen'. Het fonds 'Ostendiana' omvat alle boeken en tijdschriften gepubliceerd of gedrukt te Oostende, boeken handelend over Oostende of Oostendenaars en boeken geschreven, ingeleid, vertaald of verlucht door Oostendenaars. Het fonds 'Ostendiana' is zo ruim mogelijk opgevat, zodat de boeken i. v. m. de andere gemeenten uit het arrondissement Oostende en de ganse kuststrook er ook in ondergebracht worden.

Het tweede fonds 'Oceanografie en Zeevisserij' is wederom zeer ruim opgevat. Hierin worden opgenomen boeken over oceanografie in het algemeen, zee fauna en -flora, aquaria, havens, kusten en rivieren, zeevaartkunde, scheepsbouw, zeevaartrecht, bebakening en redding op zee, zeevisserij- en aanverwante vakken van de zeevisserij, yachting en andere watersporten, zeereizen en zee geschiedenis. Zoals men ziet heeft men hier een reeks boeken samengebracht die met de zee in de ruimst mogelijke zin te maken hebben. Het derde fonds, dat eigenlijk op het einde van 1963 zal starten, is dit van het 'Hotelwezen'. Hierin zullen opgenomen worden werken die handelen over hotels, restaurants, pensions, motels, homes en campings in het algemeen, maar ook over hotelbouw en -inrichting, hoteluitbating en -boekhouding, dranken en spijzen, kookkunst, bereidingsmethodes en tafeldienen in het bijzonder.

Zoals men heeft kunnen vaststellen is een moderne bibliotheek er niet alleen op afgestemd om een letterkundig en historisch fonds te bewaren, maar ook met het oog op het economisch en sociaal belang van de streek. Het is dat laatste doel dat de Stadsbibliotheek in de jongste jaren vooral nastreeft, zonder evenwel het cultuurhistorisch belang te verwaarlozen. Het is daarom dat wij ook persoonlijk menen dat er nooit genoeg de nadruk kan gelegd worden op de betekenis van de openbare bibliotheek als documentatiecentrum. Veelal worden de oude bibliotheken aanzien als een plaats waar men gaat om een letterkundig (ontspannings-) werk te ontlenen. Heden ten dage is het echter helemaal anders. In een moderne bibliotheek worden door de bezoekers om heel wat inlichtingen verzocht, die men alleen maar kan beantwoorden als men over modern documentatiemateriaal beschikt.

Zelfs een middelmatige gemeente zou over een kleine leeszaal moeten beschikken. Al stonden er maar 2 of 3 tafels en een 8-tal stoelen. Het beginfonds zou o. i. als minimum moeten omvatten : 1. Belgische codex; 2. Abonnement op het Belgisch Staatsblad; 3. Kamer- en Senaatsverslagen. Bestuursmemoriaal; 4. Verklarende woordenboeken; 5. Vertalende woordenboeken; 6. Encyclopedieën; 7. Een degelijke atlas; 8. Adresboeken, zoals een gids der ministeries; 9. Catalogussen van grote bibliotheken en een abonnement op de Belgische Bibliografie; 10. Naslagwerken van allerlei aard, zoals muzieklexicons, kunstencyclopedieën, enz. Het is immers een feit dat, van het ogenblik waarop een bibliotheek over een leeszaal beschikt, al is die maar 2 à 3 uur per dag toegankelijk, men bijna alle werken uit andere grote bibliotheken kan opvragen. Zelfs tijdschriften die onder geen voorwendsel uit de Koninklijke bibliotheek uitgeleend worden, kunnen naar een degelijk ingerichte leeszaal gestuurd worden om daar geraadpleegd te worden.

Tenslotte kunnen wij nog een paar woordjes gewagen over de blijvende belangstelling voor de openbare bibliotheek. Een drietal middelen heeft de Stadsbibliotheek hiervoor aangewend. Ten eerste wordt de bibliotheek door meerdere klassen van het lager onderwijs onder leiding van het klashoofd eens in het jaar bezocht. Aldus leren de kinderen het bestaan van de openbare bibliotheek kennen. Ten tweede wordt om de veertien dagen een lijst van circa 40 titels der laatste aanwinsten aan de verschillende lokale weekbladen gestuurd. Deze nemen integraal deze lijst op. Ten derde worden er geregeld gelegenheidstentoonstellingen gehouden. Sinds de opening van de nieuwe lokalen werden volgende tentoonstellingen gehouden : 'Ostendiana', 'Ary Sleeks', 'Michel de Ghelderode', 'Gaston Duribreux', 'Publicaties over de Belgische zeevisserij', 'Schelpen van onze kust'. Wij menen dat ieder Oostendenaar heeft kunnen vaststellen dat de Stadsbibliotheek er in de laatste 15 jaar flink op vooruit gegaan is.